

MY2K

Op 6 mei 1992 verklaarde de International Mathematical Union in Rio de Janeiro het jaar 2000 tot Wereld Wiskundig Jaar. De verklaring van Rio stelde drie doelen: De grote uitdagingen van de 21ste eeuw, Wiskunde, sleutel tot ontwikkeling en Het beeld van de wiskunde. Hieronder meer informatie over de activiteiten die in dit kader in Nederland georganiseerd worden.

Pi in de Pieterskerk

Het Wiskundig Genootschap organiseert op donderdag 6 juli aanstaande een uniek evenement. Dit zal plaatsvinden in Leiden; 's middags in een van de zalen van de Gorlaeus laboratoria en 's avonds in de Pieterskerk. Hoogtepunt hierin zal de onthulling van een gedenksteen voor Ludolph van Ceulen in de kerk zijn. Een van de hoofdsprekers die dag is Peter Borwein (Simon Fraser University, Burnaby, Canada), bekend van onder meer boeken als *Pi and the AGM* en *Pi: a Source Book*.

Ludolph van Ceulen

Ludolph van Ceulen (1540–1610) werd in 1600 door Prins Maurits — op advies van Simon Stevin — benoemd tot hoogleraar aan de genie- en ingenieursschool te Leiden. Hij verwierf vooral bekendheid met zijn nauwkeurige onder- en bovengrenzen voor π . Om die reden wordt π in het Duits nog steeds wel aangeduid als 'die Ludolphsche Zahl'. Op zijn grafsteen in de Pieterskerk waren een ondergrens en een bovengrens voor π te vinden die slechts 10^{-35} van elkaar verschilden. Voor zover bekend is deze grafsteen het enige voorbeeld ter wereld van een nieuw wetenschappelijk resultaat dat via een grafsteen wereldkundig werd gemaakt. In de eerste helft van de negentiende eeuw is deze grafsteen verdwenen, hetgeen in de internationale literatuur geldt als een blamage voor Nederland.

Als onderdeel van het avondprogramma zal een gedenksteen met daarop een reconstructie van de oorspronkelijke tekst van Van Ceulens grafsteen worden onthuld. Er is al in dit vroege stadium veel belangstelling van onder meer de media voor dit evenement. We hopen op vele aanwezigen die dag, ook vanuit de Nederlandse wiskunde! Voor deelname aan dit evenement dient men zich vooraf in te schrijven.

Beeger-lezing

De voordrachten van Peter Borwein vormen samen de Beeger-lezing voor 2000. Om de twee jaar wordt, ter nagedachtenis aan N.G.W.H. Beeger, iemand met grote verdiensten op het gebied van de algoritmische getaltheorie uitgenodigd voor het geven van zo'n lezing. Eerdere

Beeger-sprekers waren Carl Pomerance, Hugh Williams, John Conway en Hendrik Lenstra. Dit is de eerste keer dat de lezing niet tijdens het Nederlands Mathematisch Congres wordt gehouden.

Programma

Pi in de Pieterskerk, 6 juli 2000.

Organisatie: het Wiskundig Genootschap.

Comité van aanbeveling: C. Boonstra, president van Koninklijke Philips; A.H.G. Rinnooy Kan, lid raad van bestuur ING; R.S. Reneman, president Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen; W.A. Wagenaar, rector magnificus Universiteit Leiden.

Organiserend comité: Hendrik Lenstra, Jan Karel Lenstra, Jaap Top en Chris Zaal.

Het concept-programma bestaat uit twee gedeelten:

Middagprogramma, plaats: Gorlaeus Laboratoria, Universiteit Leiden. Dit is tevens onderdeel van het Algorithmic Number Theory Symposium dat van 2 tot 7 juli in Leiden plaatsvindt.

Bestemd voor een enigszins geschoold publiek (VWO wiskunde-niveau).

14:30–15:00 Ontvangst met koffie en thee.

15:00–15:50 Frits Beukers (Utrecht), *A rational approach to pi*

15:50–16:10 Pauze.

16:10–17:00 Peter Borwein (Burnaby, Canada, uitgenodigd als Beeger spreker 2000), *The 40 trillionth binary digit of pi is 0*

Avondprogramma, plaats: Pieterskerk te Leiden.

Bestemd voor iedereen met enige belangstelling voor wiskunde.

19:30–20:00 Ontvangst met koffie en thee.

20:00–20:05 Opening door dr. R.J. van Duinen, voorzitter van het Algemeen Bestuur van NWO.

20:05–20:35 Peter Borwein, *The amazing number pi*

20:35–20:45 Orgelspel door Jozef Steenbrink (Nijmegen)

20:45–21:15 Henk Bos (Utrecht), lezing over Ludolph van Ceulen

21:15–21:30 Onthulling van de gedenksteen voor Ludolph van Ceulen

21:30–22:30 Receptie (champagne)

De sprekers van het avondprogramma worden ingeleid door de voorzitter van het Wiskundig Genootschap, Jan Karel Lenstra.

Meer informatie over het programma, precieze titels van de voordrachten en instructies over inschrijving staan op:

<http://www.math.rug.nl/~top/pi-dag/6juli.html>

Ludolph van Ceulen

De Nationale Doorsnee

Via het grootschalige statistiekproject De Nationale Doorsnee — uit te voeren door leerlingen en leraren — wordt in de Wetenschap & TechniekWeek in oktober 2000 antwoord gegeven op de vraag: “Wie is de gemiddelde leerling van Nederland?”.

De deelnemers doen een voorspelling over een bepaald aantal kenmerken van de “gemiddelde leerling” van Nederland. Hieraan gekoppeld voeren ze een meting uit omtrent diezelfde kenmerken. Zo komen ze op een praktische en speelse wijze in aanraking met statistiek

volgens de principes van informeel leren: geïntegreerde wiskundige activiteit, bottom-up en het toepassen van vaardigheden.

Het project heeft de vorm van een wedstrijd: de leerlingen en mogelijk schoolklassen die de beste voorspelling doen, maken kans op prijzen.

De uitkomsten van de voorspelling en de meting worden op school in een softwareprogrammaatje ingevoerd en daarna via internet naar het CBS gestuurd. Daar worden de gegevens verwerkt en geanalyseerd en worden de winnaars bepaald.

Het is de bedoeling de landelijke uitkomst in newMetropolis te Amsterdam te presenteren. Het televisieprogramma Het Klokhuis is bezig met de voorbereiding van een uitzending over statistiek, waarin ook aan De Nationale Doorsnee aandacht zal worden besteed.

De Nationale Doorsnee is een project voor de ruim 400.000 leerlingen van klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. Doel van De Nationale Doorsnee is om op een positieve en leuke manier statistiek onder de aandacht te brengen van niet alleen de leerlingen maar ook het grote publiek.

Rondom het project zullen lesprogramma's voor scholen worden gemaakt en aanvullende educatieve projecten worden ontwikkeld.

De Nationale Doorsnee is een Nederlandse bijdrage aan het World Mathematical Year. Het project is geïnitieerd door de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren (NVvW), die dit jaar 75 jaar bestaat. Met steun van de Stichting Wetenschap en Techniek Nederland (WeTeN) en een aantal andere organisaties (onder andere CBS, APS en Fi) wordt deze manifestatie momenteel voorbereid.

Contactpersoon: Philip van Schaik (wo-do-vr), Freudenthal Instituut, 030-2611611, fax: 030-2660430, P.vanSchaik@fi.uu.nl.

Van Dantzig 2000

David van Dantzig kan worden beschouwd als de vader van de Nederlandse mathematische statistiek. Naar aanleiding van zijn 100ste geboortedag op 23 september 2000 wordt dit jaar een programma Van Dantzig 2000 georganiseerd. Het programma bestaat uit een symposium en een aantal publicaties.

Het symposium vindt plaats op 22 september 2000 in de Lutherse kerk te Amsterdam met aansluitend een forum over de hedendaagse maatschappelijke functie van de wiskunde en de mathematische statistiek met Van Dantzig-laureaten, onder wie A.H.G. Rinnooy Kan.

Sprekers:

- W.T. van Est (em. UvA), *Van Dantzigs topologische en differentiaalmeetkundige werk in de tijd geplaatst*
- L. Bergmans (Tours), *Unity of science in de jaren 1930*
- N.G. de Bruijn (em. TUE), *Een persoonlijke herinnering*
- H.J. Smid (TUD), *Van Dantzigs opvattingen over de didactiek van de wiskunde*
- G. Alberts (CWI/KUN), *Wiskundig modelleren en dienstbaarheid van de wiskunde volgens Van Dantzig*
- W.R. van Zwet (em. UL/EURANDOM), *Van Dantzigs betekenis voor de mathematische statistiek in Nederland*

Op diezelfde dag verschijnen een door Gerard Alberts geschreven biografie over Van Dantzig en een door Constance van Eeden samengestelde wetenschappelijke stamboom van Van Dantzig.

Contactpersoon: Gerard Alberts, g.alberts@cw.nl, KUN 024-3615986 (ma), CWI 020-5924231.